

Sosiaali- ja terveysministeriö

Sisäministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaalihuoltolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi. Esityksen tavoitteena on selkeyttää sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen asemaa sosiaalihuollossa, sujuvoittaa sosiaalihuollon asiakkuutta koskevaa prosessisääntelyä, uudistaa lapsiperhepalveluita sekä työ- ja toimintakykyä edistäviä sosiaalipalveluita. Sisäministeriö lausuu asiasta seuraavasti:

Sosiaalihuollon ilmoitusvelvollisuus

Esityksessä selkeytetään hyvinvointialueen vastuuta kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011), jäljempänä vastaanottolaki, mukaisista ihmiskaupan uhrien auttamistoimien järjestämiseen liittyvistä tehtävistä. Vastaanottolain 38 b §:n mukaan vastuu lain 38 a §:ssä tarkoitettujen auttamistoimien järjestämisestä sellaiselle ihmiskaupan uhrille, jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa, on hyvinvointialueella, Helsingin kaupungilla tai HUS- yhtymällä. Sisäministeriö nostaa esiin, että koska auttamistoimista säädetään vastaanottolaissa, on tämä sinänsä selkeästi lain tasolla määritelty järjestämisvastuu voinut jäädä joissain tilanteissa epäselväksi. Tämä taas on saattanut vaikuttaa auttamistoimien saatavuuteen ja niiden käytännön järjestämiseen hyvinvointialueilla. Sisäministeriön näkemyksen mukaan muutos on täten selkeyttävä ja tarkoituksenmukainen.

Esityksen sosiaalihuoltolain 35 §:ää koskevassa pykäläluonnoksessa ehdotetaan, että vastaanottokeskuksella, järjestelykeskuksella ja Maahanmuuttovirastolla olisi velvollisuus ilmoittaa hyvinvointialueen sosiaalihuollolle henkilöstä, jonka sosiaalihuollon tarve on ilmeinen. Esityksen mukaan vastaanottolain lisääminen sosiaalihuollon lakisääteisiä tehtäviä kuvaavaan pykälään edistäisi osaltaan ymmärrystä siitä, että sosiaalihuoltoon liittyvät sisällöt kuuluvat hyvinvointialueen järjestämisvastuulle myös edellä mainittujen asiakasryhmien osalta. Esityksen 35 ja 35 a §:ssä ehdotetaan lisäksi lastensuojeluilmoitusten ja ennakkolisten lastensuojeluilmoitusten siirtämistä lastensuojelulaista (417/2007) sosiaalihuoltolakiin. Voimassa olevan lastensuojelulain 25 §:n mukaan vastaanottokeskuksella on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus, jos lapsen tilanne sitä edellyttää. Esityksellä ilmoitusvelvollisuus laajennettaisiin koskemaan myös Maahanmuuttovirastoa.

Sisäministeriö nostaa esiin, että vastaanottolain mukaan kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan vastaanottopalvelujen ja niihin sisältyvien sosiaalipalvelujen järjestämisvastuu on vastaanottojärjestelmällä. Ihmiskaupan uhrien auttamistoimien järjestämisvastuu on edellä kuvatun mukaisesti hyvinvointialueella, silloin kun uhrilla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa. Lisäksi sisäministeriö tuo esille, että vastaanottolain 18 §:n 2 momentin mukaan vastaanottokeskuksen tulee ilmoittaa hyvinvointialueelle ilman huoltajaa olevasta alaikäisestä, joka majoittuu yksityismajoituksessa. Tällä varmistetaan se, että lapsen siirtyessä kuntaan, hyvinvointialue on tietoinen yksityismajoituksessa majoittuvasta lapsesta. Hyvinvointialue ei kuitenkaan vastaa yksityismajoituksessa majoittuvan ilman huoltajaa olevan lapsen sosiaalihuollon palvelujen järjestämisestä vastaanottoprosessin aikana.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

Sisäministeriö kannattaa sosiaalihuollon ilmoitusvelvollisuuden laajentamista koskemaan myös Maahanmuuttovirastoa siltä osin, kun velvollisuus koskee lapsia. Sisäministeriö nostaa myös esiin, että lastensuojelun toimenpiteiden järjestämisvastuu on hyvinvointialueella. Tässä yhteydessä sisäministeriö nostaa kuitenkin esiin, että esityksen 35 §:ssä jää epäselväksi, miltä osin ja mitä asiakasryhmiä koskien vastaanottokeskuksen tai Maahanmuuttoviraston tulisi ilmoittaa hyvinvointialueelle henkilöistä, joiden sosiaalihuollon tarve on ilmeinen. Sisäministeriön näkemyksen mukaan lain selkeän soveltamisen kannalta on tarpeellista, että vastaanottokeskuksen ja Maahanmuuttoviraston ilmoitusvelvollisuutta selkeytetään. Sisäministeriö tuo esille, että Maahanmuuttovirasto on sopinut hyvinvointialueiden kanssa siitä, että vastaanottokeskukset ilmoittavat hyvinvointialueille henkilöistä, joiden vastaanottopalvelut päättyvät kielteisen turvapaikkapäätöksen seurauksena ja henkilöistä, jotka ovat oleskeluluvan saatuaan siirtymässä kuntaan, ja joilla on ilmeinen sosiaalihuollon tarve. Jos ehdotetulla sääntelyllä tarkoitetaan näitä ryhmiä, tulisi se todeta selkeästi. Lisäksi sisäministeriö tuo esiin, että ilmoitusvelvollisuus voi koskea ainoastaan niitä toimia, joiden järjestämisvastuu on tosiasiallisesti hyvinvointialueella. Sisäministeriö nostaa esille, että eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä HE 52/2026 vp ehdotetaan järjestelykeskusta koskevan sääntelyn kumoamista. Lakimuutosten on tarkoitus tulla voimaan 12.6.2026.

Sisäministeriö esittää harkittavaksi, että jatkovalmistelussa arvioitaisiin, olisiko selkeämpää säätää velvollisuudesta tehdä lastensuojeluilmoitus ja ennakkollisen lastensuojeluilmoitus yhdessä pykälässä. Nyt ehdotettu sääntely, jossa sosiaalihuollon ilmoitus olisi myös lastensuojeluilmoitus, mutta erillisessä pykälässä säädettäisiin kuitenkin vielä lastensuojeluilmoituksesta, saattaa sekoittaa lain käytännön soveltamista. Vaihtoehtoisesti asiaa olisi hyvä tarkentaa sosiaalihuollon ilmoitusta ja lastensuojeluilmoitusta koskevien pykälien perusteluissa tai lastensuojeluilmoitusta koskevan pykälän otsikkoa täsmentämällä.

Tekniset huomiot

Hallituksen esityksen muutettavaksi ehdotetun sosiaalihuoltolain 35 §:n 2 momentissa on lueteltu tahot, joiden palveluksessa olevat henkilöt ovat velvollisia tekemään sosiaalihuoltoon ilmoituksen henkilöstä, jolla on ilmeinen sosiaalihuollon tarve. Voimassa olevan lain 35 §:ssä velvoite on säädetty pelastuslaitokselle ja nyt ehdotetussa 35 §:ssa velvoite osoitettaisiin pelastustoimelle. Sisäministeriö nostaa esiin, että tässä yhteydessä pelastustoimi ei ole tarkka ilmaisu, sillä sen myötä jää epäselväksi, keitä pykälässä tarkoitetaan. Ehdotetussa pykälässä jää epäselväksi, kuuluisiko pelastustoimen henkilöihin myös valtion pelastusviranomaiset (SM ja LVV) sekä sopimuspalokunnat. Lisäksi ehdotuksen säännöskohtaisten perustelujen mukaan ilmoittajien piiri tulisi vastaamaan voimassa olevaa lakia ja 2 momenttiin tehtäisiin vain lakiteknisiä tarkistuksia. Sisäministeriön näkemyksen mukaan ehdotuksen 35 §:n 2 momentissa olisi säilytettävä nykyinen käsite, eli pelastuslaitos tai muulla tavalla ilmaistava, että tarkoitetaan hyvinvointialueen palveluksessa olevia pelastustoimen henkilöitä. Lisäksi sisäministeriö esittää harkittavaksi, että hallituksen esityksen perusteluissa selitetäisiin, että pelastuslaitoksella tarkoitetaan pelastuslain 2 §:n mukaisesti pelastustoimen tehtävänalaan kuuluvien palveluiden omasta tuotannosta vastaavaa hyvinvointialueen organisaatiota. Lisäksi sisäministeriö nostaa esiin teknisenä huomiona, että ehdotetun sosiaalihuoltolain 35 § 2 momentin 7 kohdassa on hätäkeskuslaitos kirjoitettu pienellä kirjaimella. Suomessa virastojen ja laitosten nimet kirjoitetaan yleensä isolla alkukirjaimella, kun tarkoitetaan virallista nimeä.

Vastaanottolain sosiaalipalvelut

Esityksellä ehdotetaan muutettavaksi myös vastaanottolain sosiaalipalveluita koskevaa 25 §:ää. Muutoksella varmistetaan, että sosiaalihuoltolain soveltaminen vastaanottokeskuksissa on lain muuttuessa tarkoituksenmukaista. Sisäministeriön maahanmuutto-osasto on valmistellut muutoksen yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Kokonaisuutena sosiaalihuoltolakiin ja vastaanottolakiin tehtävät muutokset selkeyttävät ja täsmentävät sosiaalipalvelujen antamista vastaanottokeskuksissa. Muutokset tukevat vastaanottokeskuksen sosiaalipalvelujen työprosesseja ja erityisesti palvelun välttämättömyyden arviointia. Sosiaalihuoltolakia koskevalla esityksellä vahvistetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen asemaa ja roolia sosiaalihuollon ja tuen tarpeisiin vastaamisessa. Sosiaalityö ja sosiaaliohjaus olisivat jatkossa ensisijainen tapa vastata asiakkaan tuen tarpeisiin ja erillisiä sosiaalipalveluja järjestettäisiin vain, jos sosiaalihuollon ammatillinen asiantuntijatyö ei olisi yksinään riittävää. Muutos vastaa jo voimassa olevan vastaanottolain 25 §:n käytännön soveltamista, eikä sillä olisi vaikutusta sosiaalipalvelujen antamiseen vastaanottokeskuksissa. Vastaanottolakiin ehdotettavilla muutoksilla ei myöskään arvioida olevan kustannusvaikutuksia tai vaikutusta kansainvälistä suojelua hakevan tai tilapäistä suojelua saavan oikeuteen saada sosiaalipalveluja.

Sosiaalipalvelujen rooli

Sisäministeriö nostaa esiin, että sosiaalipalvelut ovat tärkeässä roolissa yhteiskuntarauhan ylläpitämisessä. Mikäli sosiaalihuollon palvelut, kuten päihteiden käyttäjien, mielenterveyskuntoutujien tai työ- ja toimintakykyä edistävät sosiaalipalvelut heikkenevät, voi tämä näkyä esimerkiksi poliisin

lisääntyneinä tehtävinä. Hallituksen esitysluonnoksessa sosiaalipalveluihin ehdotetaan laajamittaisia muutoksia sosiaalipalveluiden rakenteelliseen järjestämiseen, jolloin palveluiden mahdollinen uudelleen organisoituminen voi aiheuttaa viivettä sosiaalipalveluiden saatavuudessa. Sisäministeriön näkemyksen mukaan lain voimaantulon suhteen on huomioitava, että hyvinvointialueilla on riittävästi aikaa organisoida toimintonsa uudelleen. Tavoite julkisen talouden kestävyys- ja edellytysten luomisesta velkaantumisen taittamiseen on kannatettava, mutta se ei saa aiheuttaa sosiaalihuollon tuen tarpeessa olevien henkilöiden palveluihin pääsyn viivästymisenä. Tätä vasten ehdotettu sosiaalihuollon neuvonnan ja ohjauksen viivytyksetön saaminen on esitysluonnoksessa erityisen kannatettavaa.

Uusi lapsiperhepalvelu ja sosiaalipalvelut lasten rikoskierteen ehkäisyssä

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään muiden sosiaalipalveluiden ohessa muutoksia sosiaalihuoltolain mukaisiin lapsiperhepalveluihin kokoamalla nykyisiä toimintoja yhteen ja perustamalla uusi lapsiperhepalvelu. Lapsiperhepalveluun ehdotetaan muutoksia menettelyihin suhteessa nyt voimassa olevaan sääntelyyn ja lisäksi osa lastensuojelun avohuollon tukitoimista siirtyisi lapsiperhepalvelun piiriin. Palveluiden kokoaminen yhdeksi lapsiperhepalveluksi on sinällään kannatettavaa huomioiden tavoite järjestämistehtävän selkeyttämisestä, mutta osaamisen ja eri palvelumuotojen säilyttäminen katsotaan tärkeäksi.

Sisäministeriö nostaa esiin, että lastensuojelulla ja sosiaalihuollon palveluilla on merkittävä vastuu alaikäisten rikoksentekijöiden asiassa, erityisesti alle rikosvastuuiän olevien lasten kohdalla. Ne lapset, jotka tekevät rikollisia tekoja tai rikoksia ja aiheuttavat muutoin häiriötä elinympäristössään, voivat olla erityisessä riskissä tulla rekrytoituksi jengitoimintaan tai ajautua rikoskierteeseen, jos ennalta ehkäisevät palvelut tai myöhemmän vaiheen sosiaalipalvelut eivät kykene ehkäisemään tai katkaisemaan kehityskulkua. Etenkin ne lapset, jotka tekevät toistuvasti vakavia rikoksia, tarvitsevat poliisin interventioiden ohella lastensuojelun ja lapsiperhepalvelun tukitoimia osana muutostyötä kohti rikoksetonta elämää. Näiden lasten osalta sosiaalipalveluilla vastataan muun ohella rikoskierteen ennaltaehkäisyyn ja katkaisemiseen, jolloin riittävien palvelumuotojen turvaaminen on tärkeää.

Sisäministeriössä vireillä olevat lainsäädäntöhankkeet

Sisäministeriö nostaa myös esiin, että sisäministeriössä on vireillä hallituksen esitys pelastuslain toisen vaiheen uudistamiseksi. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa syksyllä 2026. Hallituksen esityksen valmisteluaineisto on saatavilla osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella SMO 25:00/2024.

Kansliapäällikkö

Matti Sarasmaa

Asiantuntija

Ella Stenroos

Jakelu STM Sosiaali- ja terveysministeriö

Tiedoksi

VN/35729/2023-SM-167

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: